

3. Костоглодов Д.Д. и др. Маркетинг и логистика фирмы.– М.: «Изд-во Приор», 2006. – С. 91.
4. Ларіна Р. Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / Р. Р. Ларіна. – Харків, 2006. – 34 с.
5. Транспортная логистика и интермодальные перевозки: учебн. пос. / Г. Малиндретос, И. Христовулу-Вартоси, М. Я. Постан, И. М. Москвиченко, А. О. Балобанов.– Одесса: Астропринт, 2004. – 164 с.
6. Окландер М. А. Формування логістичних систем підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / М. А. Окландер. – Одеса, 2003. – 38 с.
7. Примачев Н.Т., Примачева С.И. Морские торговые порты в системе интермодальных транспортных сообщений – Одесса: ИРПЭЭИ, 2001. – 214 с.
8. Урбанский И. Перспективы развития транспортной инфраструктуры и логистики в Украине // Порты Украины, 2008. – № 5. – С. 12–15.
9. Ельдештейн Ю.М. Логистика: электронный учебно-методический комплекс. – Красноярск, 2006. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.kgau.ru>
10. Показники логістичної ефективності країн світу (LPI). – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://info.worldbank.org/>.

Ковбатюк М.В.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ ЛОГИСТИЧЕСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В МОРСКИХ ПОРТАХ

Одной из возможностей повышения конкурентоспособности транспортного сектора Украины является формирование так называемых базовых узлов интегрированных логистических платформ. Европейский опыт показывает, что в качестве таких центров целесообразно выбирать морские порты. Порты, которые выполняют функции грузораспределяющих логистических центров, относятся к портам третьего поколения и предоставляют определенный перечень услуг. Оценить их можно с помощью показателя уровня логистического обслуживания.

Ключевые слова: морской порт, логистический сервис, уровень логистического обслуживания, транспортно-логистический узел.

Kovbatiuk M.

DEFINING THE LEVEL OF LOGISTICS SERVICING IN SEAPORTS

One of the opportunities to increase the competitiveness of transport sector of Ukraine is the formation of so-called base knots for integrated logistics platforms. The European experience shows, it is reasonable to choose seaports as such centers. Ports, acting as logistics cargo handling centers, are related to the third generation ports and provide the scope of particular services. With their help, it's possible to estimate logistics maintenance ratio.

Keywords: seaport, logistics service, level of logistics service, transport-logistic knot.

УДК 330.354

Кузьменко О.М.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Досліджено категорію "інтелектуальна власність"; проаналізовано структуру організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи за секторами діяльності та розподіл фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування; визначено тенденції розвитку інтелектуальної власності.

Постановка проблеми. Україну визнано державою з ринковою економікою. Однак в процесі структурної перебудови від командно-адміністративного типу економіки не відбулося якісного стрибка у функціонуванні економічної системи держави. За роки незалежності продуктивні сили країни не зазнали значних позитивних перетворень, економіка й надалі функціонує на досягненнях, здобутих у СРСР. Економічне зростання країни неможливе без розвитку продуктивних сил, інновацій, інтелектуальної власності як рушійної сили перетворення економічної системи держави в більш ефективну модель економіки. Саме тому досліджувана тема є вельми актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи інтелектуальної власності та різнобічні аспекти цього феномену досліджуються в працях зарубіжних та вітчизняних вчених таких як Г. Андрощук, Г. Боуен, Б. Губський, Л. Едвінсон, С. Довгий, К. Ідріс, В.Макода, В. Сіденко, Р. Хоус. Однак проблема стимулювання наукової діяльності, створення інноваційних об'єктів інтелектуальної власності та їх ефективного впровадження як провідного чинника економічного росту є недостатньо дослідженою.

Метою статті є обґрунтування провідної ролі інтелектуальної власності як фактору економічного зростання, виявлення супроводжуваних проблем.

Виклад основного матеріалу. Інтелектуальна власність є конкурентною перевагою, стратегічним ресурсом підприємства та держави загалом. Ефективне використання інтелектуальної власності сприяє впровадженню інновацій; збільшенню конкурентоспроможності продукції, робіт та послуг; ефективному, раціональному використанню факторів виробництва та збереженню природних ресурсів; вирішенню соціально-економічних проблем суспільства.

В ринкових умовах відбувається комерціалізація інтелектуальної власності, тому є доцільним дати визначення поняттю інтелектуальної власності як товару та як капіталу:

- як товар інтелектуальна власність є нематеріальним активом, що використовується у господарській діяльності та може бути швидко і без значних витрат відтворений і розповсюджений.
- як капітал інтелектуальна власність є ресурсом, який об'єднує знання, досвід, інформацію, які можна використовувати для одержання прибутку або інших ринкових вигод.

Загалом, інтелектуальною власністю є сукупність прав на нематеріальні активи, що є результатами інтелектуальної діяльності [1, с. 21-23].

Згідно зі Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, інтелектуальна власність означає творіння людського розуму: винаходи, літературні та художні твори, символіку, назви і зображення, які використовуються в торгівлі. Інтелектуальна власність поділяється на дві основні категорії: промислова власність і авторські та суміжні права [2].

У світі, на сучасному рівні розвитку продуктивних сил, економічне зростання держави все більшою мірою залежить від творчості та винахідливості населення. Завдяки розкриттю людського потенціалу та використанню людського капіталу створюється ефективний інструмент економічного розвитку – інтелектуальна власність, яка дозволяє спільне використання творінь людського розуму у суспільно-корисних цілях.

Економічне зростання є стратегічною метою будь-якої країни, у тому числі й України. Однак, кількісні та якісні перетворення в суспільстві не можливі на стагнаційних процесах, які відбуваються у продуктивних силах.

Так, дуже гостро стоїть в Україні проблема відновлення основних засобів, від чого певною мірою залежить конкурентоспроможність продукції, масштаби виробництва, ефективне використання ресурсів та покращення умов праці.

Саме інноваційні перетворення, на основі використання інтелектуальної власності (патенти на винаходи, промислові зразки) дозволяють «розірвати порочне коло» оновлення зношених, морально застарілих основних засобів, які з часом потребують все більших вливань та створюють все менш доданої вартості.

Погоджуючись з тезою, що інтелектуальна власність означає творіння людського розуму, при дослідженні проблем та перспектив розвитку інтелектуальної власності доцільно проаналізувати наукову та, як результат, інноваційну діяльність в Україні.

Загалом кількість наукових організацій зменшилася на 255 од., порівняно з 2005 р. й в 2011 р. склала 1255 організацій. В структурі організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи домінують два сектори діяльності (рис. 1).

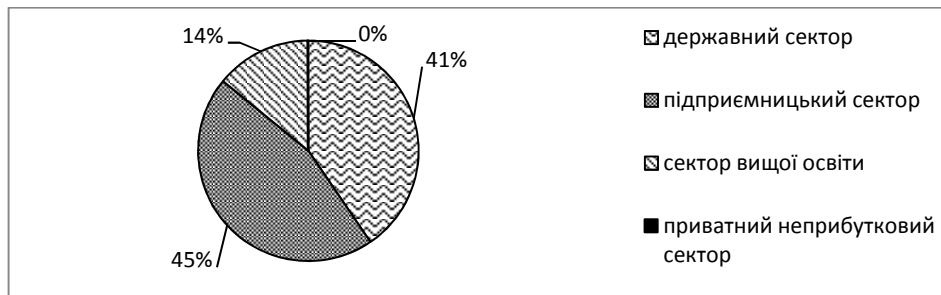

Рис. 1. Структура організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи за секторами діяльності [3]

Так питома вага державного та підприємницького сектору складає 41% та 45% відповідно. Сектор вищої освіти, який має найбільшу концентрацію докторів та кандидатів наук, займає лише 14% структури.

Головним важелем у розвитку інтелектуальної власності як фактора економічного зростання, на думку автора, є фінансове забезпечення цього процесу (рис. 2).

Домінуючим джерелом фінансування є державні та місцеві бюджети – 40,5%. Не можна не відзначити, що 25,8% фінансування здійснюють іноземні замовники, це свідчить про попит на український інтелектуальний капітал, який реалізується в об'єктах інтелектуальної власності. Питома вага ж замовників України дорівнює 23,8%. Тобто половина наукових робіт виконується виключно на замовлення, а фінансування 0,2% із фондів спеціального призначення вказує на відсутність стратегічної мети у наукових та науково-технічних роботах.

Аналіз кількості заявок на видачу охоронних документів та отриманих охоронних документів у Державному департаменті інтелектуальної власності України виявив, що найбільш результативна наукова діяльність саме у секторі вищої освіти (табл. 1).

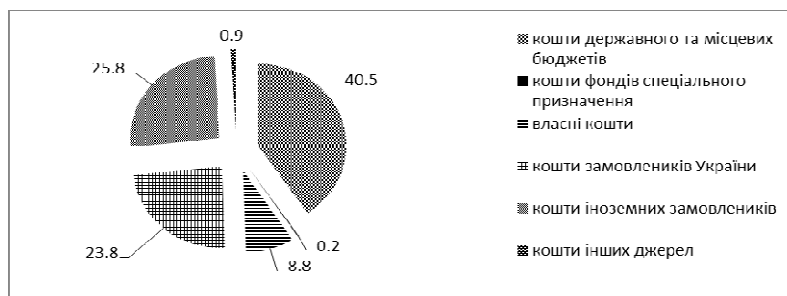

Рис. 2. Розподіл фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування, %

Так у 2011 р. сектором вищої освіти було подано 71,9% загальної кількості заявок на видачу охоронних документів, 60% загальної кількості заявок на винаходи. У результаті, сектор вищої освіти володіє 70,7% загальної кількості отриманих охоронних документів; 59,1% отриманих охоронних документів на винаходи. Таким чином, сектор вищої освіти робить найбільший вклад у розвиток інтелектуальної власності в Україні.

Згідно з Лісабонською стратегією цільове значення частки витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП дорівнює 3%. У 2010 р. у 27 країнах Європейської співдружності цей показник дорівнював 2,0%. Та деякі розвинені країни демонструють рекордні показники з наукомісткості економіки (інтенсивність R&D): Фінляндія – 3,87%, Швеція – 3,42%, Данія – 3,06%. Інтенсивність R&D України дорівнювала 0,83% у 2010 р. та 0,73% у 2011р., що відповідає рівню Хорватії і вище рівня Словаччини, Мальти, Латвії, Болгарії, Кіпру [3].

Ще однією складовою частиною інтелектуальної власності є патенти на винаходи. Патент являє собою виключне право, надане на винахід, який може бути продуктом або способом, що дозволяє зробити щонебудь по-новому або пропонує нове технічне рішення завдання [2]. Тобто саме патенти на винаходи, як інтелектуальна власність, є рушійною силою у розвитку продуктивних сил.

Таблиця 1

Кількість заявок на видачу охоронних документів та отриманих охоронних документів у Державному департаменті інтелектуальної власності України за секторами діяльності, одиниць [3]

	Подано заявок на видачу охоронних документів		з них на винаходи		Отримано охоронних документів		з них на винаходи	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Усього	8894	8849	2252	2913	7748	8767	1931	2661
державний	2182	1941	773	875	1886	2065	663	854
підприємницький	480	547	244	291	443	494	217	235
вищої освіти	6232	6361	1235	1747	5419	6198	1051	1572
приватний неприбутковий	-	-	-	-	-	-	-	-

У світі вже визнана ключова роль патентів у стратегії економічного зростання країни. Так кількість поданих заявок на видачу патентів у всьому світі в 2011 р. зросла на 7,8%, тим самим темпи зростання перевищили 7% протягом другого року поспіль. А кількість поданих заявок на корисні моделі, промислові зразки та реєстрацію товарних знаків зросло на 35%, 16% і 13,3% відповідно. В свою чергу, Всесвітній економічний форум складає рейтинг країн світу за кількістю патентних заявок. Рейтинг вказує на лідерів у науковій діяльності, пошуках нових ідей у технічному вирішенні завдань, що виражається у кількості заявок на отримання охоронних документів своєї інтелектуальної власності (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтинг країн світу за кількістю патентних заявок в 2012 р. [4]

Рейтинг	Країна	Заявки
1	Китай	526 412
2	Сполучені Штати Америки	503 582
3	Японія	342 610
5	Європейська Патентна Організація	142 793
6	Німеччина	59 444
7	Індія	42 291
8	Росія	41 414
9	Канада	35 111
12	Великобританія	22 259
13	Франція	16 754
16	Сінгапур	9 794
24	Україна	5 253
40	Білорусь	1 871
88	Молдова	108
104	Таджикистан	5

Аналізуючи рейтинг можна відзначити, що Україна знаходиться у першій чверті рейтингу та її показник значно вищий ніж у таких постсоціалістичних країнах як Білорусь, Молдова Таджикистан та ін. Однак, необхідно вказати на відносність цієї позиції у рейтингу. Так кількість патентних заявок в Україні в 100 разів менша за лідера рейтингу – Китай. Перші п'ятнадцять позицій займають саме економічно розвинені країни.

Можна зробити висновок, що країни, володіючи найвищими технологічними укладами у світі, продовжують свій економічний розвиток, активно шукаючи нові можливості вдосконалення виробництва.

Попри задовільну позицію України у рейтингу, тенденції розвитку інтелектуальної власності, а саме промислової власності є регресивними. Так загальна кількість зареєстрованих та виданих охоронних документів у 2012 р. склала 94 % загальної кількості 2011 р. Аналізуючи за об'єктами промислової власності слід відзначити, що у 2012 р. порівняно з 2011 р. зареєстровано та видано охоронних документів на винаходи, корисні моделі та знаки для товарів і послуг менше на 16%, 3% та 6 % відповідно. Приріст у 15 % відзначається у кількості зареєстрованих та виданих охоронних документів на промислові зразки, однак їхня кількість складає лише 88% у 2009 р. та 62 % у 2008 р. (табл.3).

Таблиця 3

Показники реєстрації охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності у 2008 – 2012 роках, од. [5]

Об'єкти промислової власності	Зареєстровано та видано охоронних документів					
	2008	2009	2010	2011	2012	2012 у % до 2011
Усього зареєстровано	30 979	29 288	31 397	32 371	30 366	94
Винаходи	3 832	4 002	3 874	4 061	3 405	84
Корисні моделі	9 282	8 391	9 405	10 291	9 951	97
Промислові зразки	2 503	1 754	1 431	1 337	1 541	115
Знаки для товарів і послуг	15 357	15 137	16 686	16 677	15 459	93

У 2011р. на нові технології було видано 999 охоронних документів, у т.ч. 274 – патенти на винахід, 560 – на корисну модель, 165 – на промисловий зразок. Із загальної кількості 31 охоронний документ має патентну чистоту в інших країнах. Кількість використаних об'єкти права інтелектуальної власності в 2011 р. становила 1806 одиниць, у т.ч. 36,9% – створених за рахунок коштів державного бюджету, корисних моделей – 2398 (40,2%), промислових зразків – 393 (8,9%) [3].

Враховуючи той факт, що провідний сектор економіки України – це промисловість, доцільно проаналізувати інноваційні процеси в промисловості (табл. 4).

Частка промислових підприємств, що займалися інноваціями по відношенню до загальної кількості промислових підприємств з кожним роком збільшується (в 2011р. – 16,2%). Але цей показник занадто малий і з наявною повільною динамікою гальмує економічне зростання. Причому, в 10,3% загальної кількості обстежених підприємств напрям інноваційної діяльності це придбання машин, обладнання, програмного забезпечення. Внутрішніми та зовнішніми науково-дослідними роботами займалися лише 2,4% й 1,3%. Тобто промислові підприємства в Україні, в більшості своїй, у стратегічних цілях не мають дослідження ринкової середовища, розробок модернізації виробництва, продукції задля підвищення конкурентоспроможності та підлаштовуватися до змін у кон'юнктури свого сектора ринку.

Аналізуючи впровадження нових технологічних процесів треба відзначити частку із них маловідходних, ресурсозберігаючих і безвідходних, яка склала 20,6% у 2011 р. На думку автора, метою інноваційної діяльності є саме еко-інновації, які здатні зменшити тиск на навколишнє середовище, дозволяють отримати суспільно значимий соціально-економічний ефект.

Щодо впровадження інноваційної продукції нової для ринку, то в 2011 р. її було впроваджено 900 од., що в 1,5 разів більше ніж у попередньому році, але в 1,3 рази менше ніж у 2009 р. Тобто динаміка нестабільна у впровадженні інноваційної продукції.

Підсумовуючи аналіз інновацій у промисловості України треба зауважити, що частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції в 2011р. дорівнює 3,8%, як й у попередньому році. А домінуючим джерелом фінансування інноваційної діяльності є власні кошти підприємств та кредити – 52,9% й 38,3% загального обсягу фінансування [3].

Це вказує на незацікавленість держави у розвитку інноваційної діяльності – розвиток інновацій майже виключно базується на ініціативі підприємницького сектору, який фінансує інноваційну діяльність за власні

чи кредитні кошти. Як наслідок, розвиток інтелектуальної власності відбуватиметься у прибуткових напрямках, а суспільно корисні та необхідні залишаються поза наукової уваги.

Таблиця 4

Інновації у промисловості*

Роки	2009	2010	2011
Частка промислових підприємств, що займалися інноваціями, відсотків до загальної кількості обстежених	12,8	13,8	16,2
за напрямками інноваційної діяльності, відсотків до загальної кількості обстежених			
внутрішніми науково-дослідними роботами	2,2	2,1	2,4
зовнішніми науково-дослідними роботами	1,2	1,2	1,3
придбанням машин, обладнання, програмного забезпечення	7,0	7,9	10,3
придбанням зовнішніх знань	0,8	0,9	1,0
ринковими запровадженнями інновацій	1,1	1,0	1,3
Впроваджено нових технологічних процесів	1893,0	2043,0	2510,0
з них маловідходних, ресурсозберігаючих і безвідходних	753	479	517
Впроваджено інноваційних видів продукції, од.	2685,0	2408,0	3238,0
у тому числі			
нових для ринку	719	606	900
Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції, відсотків	4,8	3,8	3,8

*Розраховано автором на основі даних [3]

Висновки. Економічне зростання досягається шляхом революційних перетворень у продуктивних силах, які відбуваються завдяки ефективному розвитку та впровадженню інтелектуальної власності, зокрема патентів.

Наукомісткість економіки України у три рази менша, за встановлений орієнтир стратегічного розвитку Європи. Найбільш результативна наукова діяльність відзначається у секторі вищої освіти. За останні п'ять років не відзначається прогресу у розвитку інтелектуальної власності.

У загальному обсязі реалізованої продукції частка інноваційної продукції недопустимо мала, що відображається у загальному гальмуванні економічного зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Потехіна В. О. Інтелектуальна власність / В. О. Потехіна // Навч. пос. – К.:Центр учбової літератури, 2008. – 414 с.
2. Что такое интеллектуальная собственность? – [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.wipo.int/freepublications/ru/intproperty/450/wipo_pub_450.pdf.
3. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Всемирная организация интеллектуальной собственности: Мировые показатели интеллектуальной собственности в 2012 году. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2012/12/12/5219>.
5. Промислова власність у цифрах . – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sips.gov.ua/i_upload/file/promvlas-web-2012-2.pdf.

Кузьменко О.М.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ КАК ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

Исследовано категорию "интеллектуальная собственность"; проанализировано структуру организаций, которые выполняют научные и научно-технические работы по секторам деятельности и

распределение финансирования научных и научно-технических работ по источникам финансирования; определены тенденции развития интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, патент, экономический рост, инновации.

Kuzmenko O.

INTELLECTUAL PROPERTY AS A FACTOR OF ECONOMIC GROWTH

The present paper suggests the study of the category "intellectual property"; analyzes the structure of organizations that carry out science and science-technical work in different spheres of activity and define the distribution of funding according to sources of funding; determines the trends in intellectual property development.

Keywords: intellectual property, patent, economic growth and innovation.

УДК 332.13

Майкова Е.В.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗБИТКИ ТА МЕТОДИ ЇХ ОЦІНКИ

Будь-яка економічна система – це симбіоз окремих біологічних систем з техногенними системами. При відхиленні параметрів середовища від оптимального рівня в повній системі починаються деструктивні зміни. Результатом можуть бути: зниження продуктивності виробничих систем, збільшення витрат на медичне обслуговування, додаткові витрати – тобто збитки.

Ключові слова: збитки, економічна система, якість середовища, екодеструктивний вплив.

Постановка проблеми. Еколого-економічний збиток характеризує зміну інтегральної еколого-економічної оцінки (збільшення витратної оцінки чи зменшення результатної) комплексу природних факторів або якогось природного блага внаслідок погіршення його стану. Сучасний світ вступає в період глобалізації. Існує багато проблем, які неможливо вирішити самотужки не одній країні самостійно, а наслідки стосуються кожної країни світу незалежно від рівня її розвитку. Урівноваження еколого-економічного збитку – це проблема всього світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблематика розглядалася такими науковцями як Мельник Л.Г., Шапочки М.К., Семенова В.Ф., Михайлюк О.Л., Запольський А.К., Салюк А.І., Маркандия А. та інші. Проблема актуальна, потребує подальшого розвитку та доопрацювання.

Невирішена частина проблеми. В різних країнах світу, що належать до різних економічних систем, починаючи з 60-х років розпочалися способи інтернаціоналізації екстерналій. Це означає переведення зовнішніх для підприємств витрат, у внутрішні чинники, які впливають на рентабельність діяльності підприємства. Велика різниця у рівні розвитку різних країн світу ускладнює втілення еколого-економічних заходів та зменшує позитивний результат від впровадження екологічної політики.

Мета дослідження. Зовнішнім проявом еколого-економічних збитків є хвороба і загибель людей, тварин, рослин, мікроорганізмів; підвищене спрацювання технічних систем, тощо. В результаті чого спостерігається зниження продуктивності систем, збільшення витрат на медобслуговування, додаткові витрати на виробництво та ін. Мета статті полягає в пошуках оптимальних шляхів зниження еколого-економічних збитків.